

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 1/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillsyn över utlänningars företagsköp

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 oktober 2011 regeringens proposition med förslag till lag om tillsyn över utlänningars företagsköp (RP 42/2011 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 16/2011 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Henrik Räihä, arbets- och näringsministeriet
- handelsråd Heikki Karri, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Jyrki Jauhiainen, justitieministeriet

- polisinspektör Antti Simanainen, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Ilkka Harju, finansministeriet
- förvaltningsdirektör Asko Harjula, Försörjningsberedskapscentralen
- biträdande direktör Seppo Reimavuo, Konkurrensverket
- avdelningschef Harri Sarvanto, skyddspolisen
- handelschef Mikael Vuorinen, huvudstaben
- chef för juridiska ärenden Hannu Rautiainen, Finlands Näringsliv rf
- direktör Rauno Vanhanen, Företagarna i Finland
- vice verkställande direktör Leena Linnainmaa, Centralhandelskammaren.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- kommunikationsministeriet
- Akava ry
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en ny lag om tillsyn över utlänningars företagsköp. Den nuvarande lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp från 1992 föreslås bli upphävd.

Klara och öppna regler för investeringar är absolut nödvändiga och utgör grunden för det finländska näringslivets deltagande i det internationella utbytet. Finland har inom Europeiska

unionen (EU), Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och Världshandelsorganisationen (WTO) åtagit sig att iakta lagstiftning som gynnar internationella gränsöverskridande investeringar.

Under de senaste åren har många EU-medlemsstater sett över sin egen lagstiftning om utländska investeringar till den del det är fråga om

tillsyn över utländska investeringar i syfte att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten. Enligt propositionen ska också den finska lagstiftningen nu uppdateras på denna punkt.

Propositionen utgår från en positiv inställning till utlänningars ägande. Det finns heller ingen anledning att i fortsättningen begränsa utlänningars investeringar, om det inte finns särskilda skäl till det. Myndigheterna ska dock med hänsyn till Finlands internationella förpliktelser ha möjlighet till bättre kontroll över ägarunderlaget i bolag som är av central betydelse för försörjningsberedskapen och landets säkerhet och vid behov kunna begränsa utlänningars innehav i sådana bolag. Lagstiftningen ska möjliggöra för myndigheterna att förbjuda ett företagsköp för att säkerställa den allmänna ordningen och säkerheten, om ett ytterst viktigt nationellt intresse skulle äventyras till följd av företagsköpet. Om tillsyn eller övervakning krävs för att uppnå detta mål, bör den genomföras på ett administrativt enkelt sätt.

Tillsynen ska omfatta endast sådana finländska företag som anses vara kritiska för att trygga samhällets vitala funktioner. Lagen kommer inte heller framöver att räkna upp särskilda branscher eller aktiviteter inom den privata eller offentliga sektorn där företagen omfattas av tillsynen. Endast företagsköp inom försvarssektorn

och tillverkningen av produkter med dubbla användningsområden ska alltid kräva en ansökan om bekräftelse från myndigheten. Övriga företagsköp ska bara behöva anmälas. Det är fråga om förvärv av inflytande som bara behöver anmälas då en utländsk ägare förvärvar aktier i ett bolag som berättigar till minst en tiondel av det röstetal som samtliga aktier i bolaget medför eller motsvarande faktiskt inflytande i en annan sammanslutning eller rörelse som är föremål för tillsyn. Med utländsk ägare avses någon annan part än en sådan som har sin hemort inom EU eller Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA).

Samtliga myndighetsärenden som gäller tillsyn över eller bekräftelse av företagsköp ska handläggas av arbets- och näringsministeriet. Ministeriet ska ordna tillsynen på ett sådant sätt att det får kännedom om förvärv av sammanslutningar som är föremål för tillsyn. För det ändamålet kan ministeriet komma överens om tillsynssamarbete med andra myndigheter. Om ett företagsköp kan komma att äventyra ett ytterst viktigt nationellt intresse, ska ministeriet överföra ärendet till statsrådets allmänna sammanträde. I annat fall ska ministeriet bekräfta företagsköpet.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utskottet föreslår att lagförslagen godkänns, men med ändringar som huvudsakligen är associationsrättsliga och med tekniska preciseringar.

Med hänsyn till nationella intressen är det motiverat att se över lagen från 1992. Den nya lagen tillåter att tillsynen över utlänningars företagsköp riktas mot mindre företag och förvärv av ägarandelar än tidigare. Syftet är att övervaka och, när ett ytterst viktigt nationellt intresse kräver det, begränsa överföringen av ägande av eller inflytande i företag som är kritiska för att trygga vitala funktioner till utlänningar och utländska sammanslutningar och stiftelser. Synen

på utländskt ägande är i princip positiv, och utländska investeringar bör begränsas bara av synnerligen tungt vägande skäl.

Tillsynen gäller försvarsindustriföretag och andra sammanslutningar eller rörelser som på grund av sin verksamhetsgren, affärsverksamhet eller sina åtaganden ska anses vara en kritisk organisation med tanke på att trygga samhällets vitala funktioner. En utländsk ägare ska på förhand anhålla om bekräftelse av ett företagsköp inom försvarssektorn. När det gäller andra företagsköp är ansökan frivillig. Under sakkunnigutfrågningen i utskottet ställdes frågan om inte myndigheterna också bör bekräfta företagsköp

med anknytning till den inre säkerheten. Utskottet omfattar dock synen att man i ett mycket långt framtidsperspektiv inte kan lägga fast vad som är företag, verksamhetsgrenar och affärsverksamhet som är kritiska för vitala samhällsfunktioner. Det finns tillgång till offentlig information som gör det möjligt för parterna att vid respektive tidpunkt sluta sig till om lagen är tillämplig eller inte.

Grundlagsutskottet har inga konstitutionella invändningar mot den föreslagna lagen. Efter att ha hört justitieministeriet har ekonomiutskottet beaktat de ändringsförslag och kommentarer som ministeriet kom med i grundlagsutskottet.

Detaljmotivering

2 §. *Definitioner.* I 1 mom. 5 punkten finns en definition på företagsköp. Ett inflytande av betydelse för tillsynen uppstår vid förvärv av aktier i ett aktiebolag då en utländsk ägare i sin besittning får en tiondel av det röstetal som samtliga aktier i aktiebolaget medför eller motsvarande faktiskt inflytande i ett annat föremål för tillsyn.

Vad som avses med motsvarande faktiskt inflytande i ett annat föremål för tillsyn framgår varken av bestämmelsen eller motiven. Faktiskt inflytande kan uppstå såväl i aktiebolag som i andra företag som är föremål för tillsyn när aktier, andelar och bolagsandelar byts och nya ägarandelar utfärdas men också genom medlemskap eller avtal eller bolagsordning, bolagsavtal eller stadgar eller ändringar i dem. Utskottet har kompletterat bestämmelsen med aktiebolag där det talas om faktiskt inflytande.

Arbets- och näringsministeriet behandlar ärenden som gäller tillsyn över och bekräftelse av företagsköp. Ministeriets uppgift är att ge akt på när ett företagsköp ger faktiskt inflytande. Det ska också samarbeta med andra myndigheter.

När köpet handlar om ett försvarsindustriföretag avses enligt motiven till 2 mom. med utländsk ägare också sådana fysiska personer samt sammanslutningar och stiftelser som har sin hemort i någon av EU:s eller EFTA:s medlemsstater samt sådana finländska sammanslutningar

och stiftelser där en utländsk ägare innehar minst en tiondel av det röstetal som ger inflytande. Som bestämmelsen är formulerad tillämpas den på finländska sammanslutningar och stiftelser endast om den utländska ägaren har sin hemort utanför EU och EFTA. Enligt 1 mom. 3 punkten i samma paragraf avses nämligen med utländsk ägare endast ägare som inte har sin hemort i ett EU- eller EFTA-land. Utskottet har preciserat bestämmelsen för att den ska motsvara sitt syfte.

Bestämmelsen i 3 mom. om hur man räknar ut det sammanlagda röstetalet för en utländsk ägare gäller endast företag i aktiebolagsform, trots att rösträttsarrangemang av detta slag som bygger på spritt ägarskap eller medlemskap även förekommer i andra föremål för tillsyn och i ägarsammanslutningar och stiftelser som avses i underpunkt c i 1 mom. 3 punkten samt i 2 mom. Därför har utskottet kompletterat paragrafen med nya 3 och 4 mom. Därmed blir propositionens 4 mom. 6 mom.

8 §. *Följderna av att bekräftelse förvägras.* Enligt aktiebolagslagen krävs för vissa av bolagsstämmans beslut att de fattas med kvalificerad majoritet av de avgivna rösterna men också att de som är för beslutet har kvalificerad majoritet av de aktier som är företrädna vid stämman. Det betyder att 1 mom. i sin föreslagna form gör det möjligt för en utländsk köpare att trots avslag på företagsköpet hindra vissa beslut vid bolagsstämman genom att delta i stämman. Också i andelslag kan det finnas andelar, tilläggsandelar och placeringsandelar som enligt andelslagets stadgar påverkar medlemmarnas röstetal vid andelsstämman och som ägaren kan kräva att andelslaget löser in eller överföra till en ny ägare. Därför bör 1 mom. också tillämpas på ägande av andelar i andelslag och röstning vid andelsstämma.

Utskottet har kompletterat 1 mom. för att sådana situationer ska kunna undvikas.

Det framgår varken av 2 mom. eller motiven till det hur bestämmelsen om återgång av avtal tillämpas på förvärv av inflytande till följd av aktieemission, utgivande av nya andelar, ändring av bolagsordningen eller stadgarna eller ändringar i ett andelslags eller en förenings med-

lemsantal. De här arrangemangen kan vara av sådant slag att de om de återgår i hög grad kan påverka ställningen för andra ägare, placerare, medlemmar och borgenärer som inte är medvetna om den utländska ägarens förvärv.

Utskottet konstaterar att bestämmelsen i 2 mom. om avtals återgång inte tillämpas på registrerade aktieemissioner, utgivna andelar, påbörjat medlemskap eller registrerade ändringar i bolagsordning, stadgar eller bolagsavtal.

12 §. Ikraftträdande. Utskottet har strukit hänvisningen till den nya lagen i slutet av 3 mom. Tidpunkten för företagsköp bestäms enligt allmänna avtals- och associationsrättsliga bestämmelser och principer. Om ett företagsköp har skett under den gamla lagen, tillämpas den lagen på anmälningsskyldighet, bekräftelseförfarande och förvägran av bekräftelse. Om exempelvis ett ingånget företagsköp ännu inte fått be-

kräftelse när den nya lagen träder i kraft, tillämpas den gamla lagen på bekräftelsen.

Utskottet har rättat en laghänvisning i 4 mom. De bestämmelser i bolagsordningar och stadgar som avses i momentet grundade sig på lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier (219/39) och inte den lag om tillsyn över utlänningars företagsköp (1612/1992) som upphävs genom den nya lagen. Genom 1992 års lag upphävdes 1939 års lag och de bestämmelser i bolagsordningar och stadgar som grundade sig på den.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslagen med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Lag

om tillsyn över utlänningars företagsköp

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
(Som i RP)

2 §
Definitioner

I denna lag avses med
(1—4 punkten som i RP)

5) *företagsköp* köp eller annan motsvarande åtgärd genom vilken en utländsk ägare förvärvar ett sådant antal aktier i föremålet för tillsyn vilket berättigar till minst en tiondedel av det röstetal som samtliga aktier i bolaget medför eller

motsvarande faktiskt inflytande i ett *aktiebolag* eller annat föremål för tillsyn. Med företagsköp avses också omvandling av en annan sammanslutning än en sådan som avses i 3 punkten till sådan utländsk ägare som avses i 3 punkten, om den utövar sådant inflytande som avses ovan i ett företag som är föremål för tillsyn.

Vad som i denna lag föreskrivs om utländska ägare gäller också i fråga om de företag som avses i 1 mom. 4 punkten sådana fysiska personer samt sammanslutningar och stiftelser som har sin *bosättningsort* eller hemort i någon *annan* av EU:s *medlemsstater än Finland* eller i EFTA:s medlemsstater. *Detsamma gäller* sådana fin-

ländska sammanslutningar och stiftelser där en fysisk person eller en sammanslutning eller stiftelse som har sin bosättningsort eller hemort i någon annan av EU:s medlemsstater än Finland eller i EFTA:s medlemsstater innehar minst en tiondedel av det röstetal som samtliga aktier i aktiebolaget medför eller motsvarande faktiskt inflytande i sammanslutningen eller rörelsen.

(3 mom. som i RP)

Bestämmelserna i 3 mom. gäller även uträkningen av utländska ägares andel av röstetalet i andra sammanslutningar och stiftelser. (Nytt)

Vid uträkning av det sammanlagda röstetalet i föremålet för tillsyn beaktas inte de röster som hänför sig till aktier eller andelar som innehas av målföretaget eller av ett dotterföretag som avses i 1 kap. 6 § i bokföringslagen (1336/1997). Röstetalen för en person som handlar i eget namn men för någon annans räkning anses tillhöra den för vars räkning personen handlar. (Nytt)

(6 mom. som 4 mom. i RP)

3—7 §
(Som i RP)

8 §

Följderna av att bekräftelse förvägras

Om bekräftelse förvägras för ett företagsköp vid vilket inflytande i ett aktiebolag som är föremål för tillsyn överförs till en utländsk ägare, ska den utländska ägaren inom den tid som be-

stäms i beslutet överlåta en så stor andel av sina aktier i bolaget att det röstetal som aktierna medför sjunker under en tiondedel av det sammanlagda röstetalet för aktierna i bolaget. Efter att bekräftelse har vägrats får den utländska ägaren vid bolagsstämman rösta endast med ett antal aktier som medför högst ovan nämnda röstetal och den utländska ägarens övriga aktier beaktas inte när det för ett giltigt beslut krävs samtycke av ägarna till en viss andel av bolagets aktier. Detta gäller även utländska ägares andelar i andelslag och röstetal vid andelsstämman.

(2 och 3 mom. som i RP)

9—11 §
(Som i RP)

12 §

Ikraftträdande

(1 och 2 mom. som i RP)

På företagsköp som har genomförts före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet (*utesl.*).

De bestämmelser i ett aktiebolags bolagsordning samt i ett andelslags och en ekonomisk förnings stadgar liksom anteckningar om förbud i ett aktiebolags aktieägarförteckning, aktiebrev och interimsbevis som baserar sig på lagen om utlänningars samt vissa sammanslutningars rätt att äga och besitta fast egendom och aktier (219/1939) är ogiltiga (*utesl.*).

EkUB 1/2012 rd — RP 42/2011 rd

Helsingfors den 21 februari 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Mauri Pekkarinen /cent
medl. Lars Erik Gästgivers /sv
Teuvo Hakkarainen /saf
James Hirvisaari /saf
Johanna Karimäki /gröna
Pia Kauma /saml
Jukka Kärnä /sd

Eero Lehti /saml
Jari Myllykoski /vänst
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /cent
Kaj Turunen /saf
ers. Anne Kalmari /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.